

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדישת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ב'

(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושמונה לבריאה

לעילוי נשמת

ר' שמעון הכהן ב"ר משה הכהן ע"ה דואק

נפטר ביום כ"ו טבת ה'תשמ"ג

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בניו

ר' משה הכהן, ר' רחמים הכהן, ר' מרדכי הכהן

ומשפחתם שיחיו דואק

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

א. קטן ששחטו עליו בפסח ראשון

בהלכות קרבן פסח¹ פוסק הרמב"ם, שאמנם קטן שהגדיל בין פסח ראשון לפסח שני חייב בפסח שני,

שהרי ההלכה נקבעת כדעת רבי, שפסח שני הוא „רגל בפני עצמו“, ולכן חובת פסח שני יכולה לחול אף על מי שלא היה חייב בפסח ראשון² – אך למרות זאת, „אם שחטו עליו בראשון – פטור“³.

וידועה התמיהה על כך, כפי ששואל ה„כסף משנה“⁴: „אטו קטן בר חיובא ופטורא הוא (=וכי קטן הוא בר חיוב או פטור) – וכיצד יכולה השחיטה עבורו בפסח ראשון, כאשר עדיין לא היה בר חיוב, לפוטרו מן החובה בפסח שני?׃

ה„כסף משנה“ מביא על כך את תירוצו של ר"י קורקוס⁵: כיוון דרחמנא רבייה (=כיון שהתורה ריבתה) לקטן שישחטו עליו, וממנין אותו (כפי שלומדים⁶ מן הפסוק⁷ „שה לבית“ – „מלמד שאדם מביא ושחט על ידי בנו ובתו הקטנים“) – נפטר הוא בכך מן השני.

שואל על כך בעל „מנחת חינוך“⁸: הרי לפי מסקנת הגמרא במסכת נדרים⁹, וכן מובן גם מדברי הרמב"ם¹⁰, „שה לבית אבות? לאו

(1) פ"ה ה"ו.
 (2) פסחים צג, א. רמב"ם שם ה"א (ואילן).
 (3) ראה צפע"ג הל' תרומות פ"ב ה"ב (מג, ג) דמקורו דהרמב"ם הוא מירושלמי פסחים פ"ח ה"א. ע"ש. וכ"כ בירב"ז לירושלמי שם (ובקרבן העדה לפני משה פירשו דברי הירושלמי בא"ק).
 (4) על אתר. וכן הקשה בטורי אבן (אבני מילואים) לר"ה כח, א. ועוד.
 (5) ועד"ז ת"י בקרית ספר (להמבי"ט) על אתר.
 (6) פסחים פח, א. וראה לקמן הערה 12.
 (7) פירשתנו יב, ג.
 (8) מצוה ה סק"ב (קרוב לסופר).
 (9) לו, א.
 (10) מ"ש בהל' ק"פ (פ"ב ה"ח) – דבגדולים צ"ל מדעתן (ואי ס"ל שה לבית אבות דאורייתא – יביא אדם פסח על תבירו שלא מדעתו, כבבדרים שם) – כ"כ בבב"א שם (ועוד) בדעת הרמב"ם.

דאורייתא, כלומר, שמן התורה אין קיים דין של מינוי לקטן¹¹, ומינוי בן קטן לקרבן פסח¹² הוא רק מדרבנן.

ב. אפשרי מינוי על פסח לקטן

בחידושי רבינו חיים הלוי על הרמב"ם¹³ מבואר, ש„הא דשה לבית אבות לאו דאורייתא הוא (רק) לענין חיובא“, כלומר, שאין חובה על האב להקריב פסח עבור הקטנים, אך „לענין עיקר דין מינוי אתרבו גם קטנים מקרא דשה לבית דהאב יכול למנותן שלא מדעתן“¹⁴, והחל עליהן דין מינוי ובעלים של פסח מדין תורה.

ולפי זה הוא מתרץ את דברי הרמב"ם שהובאו לעיל, כי אמנם „לא איכללו קטנים בחיובא דקרבן פסח“, שהרי קטן אינו בר חיוב, אך למרות זאת – „הפסח עולה להם“, ולכן הוא „פטור מפסח שני כיוון דכבר קיים הקרבת פסח ומצותו בראשון“.

יותר מכך, אנו מוצאים את ההסברו של

אבל להעיר שלדעת כמה (קהלת יעקב (אלגזי), הובא כיד דוד לפסחים שם*. ועוד) פסק הרמב"ם דשה לבית אבות דאורייתא (וכידועה השק"ט אם יש בזה סוגיות מתחלפות – ראה תוס' גיטין כה, א. רמב"ן וריטב"א שם. שטמ"ק נדרים שם. וראה ג"כ תוס' גיטין סד, ב. קידושין מב, א. ועוד. ואכ"מ).

אבל ראה לקמן בפנים (סעיף ג ואילן) שאדה"ו (דבטח לא פליג על הרמב"ם) פסק להלכה כדעת התוס' (פסחים פח, א. שם פט, סע"א) דשה לבית אבות לאו דאורייתא. (11) ראה תוס', ר"ן, ותוס' הראש נדרים שם. שטמ"ק שם. תוד"ה שה פסחים פח, א. וראה לקמן הערה 21 (12) ראה סוכה מב, ב ובפרש"י שם. רמב"ם הל' ק"פ פ"ב ה"ד.
 (13) להל' ק"פ פ"ה ה"ו.
 (14) ופרש עפ"ז דברי ר"ן בפסחים (פח, א) „שה לבית מ"מ" נפשוטו (וכפרש"י שם. וכ"ה בר"ח שם. וראה שטמ"ק נדרים שם) דאין צריך דעת הקטן, ודלא כפי' התוס' פסחים שם (הובא לקמן בפנים). וראה שם פירושו בהמשך סוגיית הגמ' בבדרים שם.

(* וראה שם השק"ט שם במ"ש הרמב"ם הל' ק"פ פ"ב ה"ד ובכסף משנה שם. ואכ"מ.)

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא הניקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח). שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".

מעין חי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש

לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צ"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ונשמות בגופים בלי שום הפסק כלל, באים מיד לתכלית השלימות ד"בא אל פרעה" בגאולה האמיתית והשלימה, שלימות הגילוי ד"אתפריעו כל נהורין", "והי' לך הוי' לאור עולם"?

...מדובר כמ"פ, שכבר "כלו כל הקיצין"⁸ וסיימו הכל, והגאולה היתה צריכה לבוא כבר מזמן, ומפני טעמים שאינם מובנים כלל וכלל עדיין לא באה.

מזה מוכן, שעל כל פנים כעת צריכה הגאולה לבוא תיכף ומיד ממש. ובלשון העולם: "ס'איז די העכסטע צייט" לגאולה האמיתית והשלימה!

...ברוחניות הענינים (עד לדרגות "הכי נעלות") יש כבר שלימות הענינים, גם השלימות דגאולה (רוחנית). עיניהם הרוחניות של בני' רואות כבר את הגאולה. כעת צריך רק לפקוח את העינים הגשמיות, שגם הן תראינה את הגאולה כפי שהיא גלוי לעיני בשר בזמן הזה...

ובנוגע לפועל... כל אחד יקבל על עצמו שהלימוד בתורתו של בעל ההילולא ישלים וימלא גם מה שנחסר בהתפשטות והפצת המעיינות בגלל המניעה ועיכוב בכח הדיבור דבעל ההילולא, הן ע"י לימודו הפרטי בדיבור והן בהפצת המעיינות חוצה לאחרים.

הגאון הרוגטשובי, צפנת פענח¹⁵, שיש שתי אפשרויות, כיצד יכול קטן לאכול מקרבן פסח:

(א) מצד הדין של „שה לבית אבות” – שבאופן זה אין הקטן נחשב לאחד מ„בני החבורה”, ואין הוא שייך להקרבת ולעשיית הפסח, אלא שהוא אוכל מקרבן פסח רק משום היותו „בטל”¹⁶ להאב.

(ב) אם אביו מינהו על פסחו, שאז הוא הופך לאחד מ„בני החבורה”¹⁷ ובאופן זה מוכרה הקטן להיות מסוגל לאכול כזית¹⁸, והוא מוכרה להיות „בן דעת”¹⁹.

ופסקו של הרמב"ם, „אם שחטו עליו בראשון – פטור”, אמור רק לגבי המקרה שבו נעשה הקטן לאחד מבני החבורה על ידי מינוי – שחטו עליו – כי אז עשיית הפסח היא עבודה.

ג. פסק אדמו"ר הזקן, לפי התוספות

אך תירוץ זה, שאף לפי הדעה ש„שה לבית אבות לאו דאורייתא”, חל מינוי על קטן מן התורה, טעון ביאור נוסף:

בעלי התוספות²⁰ אומרים, שלפי הדעה ש„שה לבית אבות לאו דאורייתא”, הרי קרבן פסח אסור לקטן, כי קרבן פסח אסור באכילה למי שאינו מנוי עליו, וההיתר להאכיל קטן בקרבן פסח הוא רק משום ש„איכא חינוך מצוה”. יוצא מכך, שלפי התוספות, קטן (לדעת האמור ש„שה לבית אבות לאו

דאורייתא”) אין חל עליו מינוי²¹; לא זו בלבד שאין זו חובה, אלא הוא אסור בכך, ואינו שייך לקרבן כלל, ומן התורה אף אסור להאכילו בקרבן פסח,

ואדמו"ר הזקן מביא את שיטת התוספות להלכה, ואלה דבריו²²: כל דבר שהוא משום חינוך מצוה מותר לספות לו איסור בידיים, כגון להאכיל פסח לקטן שהגיע לחינוך²³, אף על-פי שלא נמנה עליו ואין הפסח נאכל אלא למנוי, אף על-פי-כן, כיוון שמתכוין לחנכו במצוות – מותר, והמקור לדין זה הוא בדברי בעל „מגן אברהם”²⁴, המצטט זאת מדברי התוספות שהובאו לעיל.

ולפי ההסברים שצויינו לעיל על דברי הרמב"ם, יוצא, שפסק ההלכה של אדמו"ר הזקן (כדעת התוספות) סותר לפסק הרמב"ם²⁵.

אך מסקנה זו דחוק ביותר לאומרה, כי אין אנו מוצאים דעה המחולקת על הרמב"ם,

ומכך שנושאי כליו של הרמב"ם אינם מעוררים זאת, מובן²⁶, שהכל סוברים כפסק הרמב"ם.

ד. „נמנה עליו” או „לא נמנה עליו”

לכאורה, ניתן היה ליישב זאת לפי הדיוק בלשונו של „מגן אברהם”, ושל אדמו"ר הזקן

21) וגם לפי ה"רין (תוס' ושטמ"ק) נדרים שם דקטנים אוכלים מה"ת – הרי כתבו שאין כזה איסור דלא למנויו כי אינם בדין מינוי. ומוכת, וזהו דין רק באכילה (שמותרים לכאכול מק"פ), אבל אינם שייכים לעשיית הפסח [והרי שחיתת הפסח ואכילתו שתי מצוות הן – סהמ"צ להרמב"ם מ"ע נה"ג. ועוד. וראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 109 ואילך].

22) בשו"ע או"ח סהמ"ג ס"ח (ממג"א שם סק"ג).
23) תיבות אלו אינן כמג"א. וי"ל שאדה"ו הוסיפו להדגיש הנפק"מ בין שיטת התוס' לשיטת ה"רין כי בטעם שמותר להאכיל ק"פ לקטן ואין כזה איסור שלא למנויו – אם מותר להאכיל גם לקטן שלא הגיע לחינוך (וזהו נוסף על הנפק"מ שבמג"ח שם בחדש ושוטה).

24) או"ח שם סק"ג. וראה לקמן הערה 27.
25) ולהעיר מחידושי החת"ס על גליון השו"ע בשו"ע או"ח שם.

26) וכידוע הכלל (ראה משנה למלך הל' כלאים פ"ט ה"א) ובס' שנשמנו בשד"ח כללי הפוסקים ס"ו סק"א) שבמקום שג"כ הרמב"ם לא השיגו עליו ה"ו הוכחה שחסימים לדבריו.

15) צפע"ג הל' תרומות פ"ב ה"ב (מג, ב"ג). וראה ג"כ שו"ת צפע"ג דווינסק ח"ב ס"ח"יו"ד (הועתקו (רובם) בצפע"ג עה"ת פרישתנו ע' נט ואילך).
16) ראה לשונו בשו"ע צפע"ג שם רס"ט (וראה שם שוהו דלא כהתוס' פסחים הנ"ל הערה 14). – והא דנדרים „שה לבית אבות לאו דאורייתא” מפרש (בהל' תרומות שם): ור"ל דהך דשה לבית אבות אי מה"ת צריך שיחשב עליהם, או (אי לא דאורייתא) מוילא כן ולא מהני אף אם יחשוב שלא לשחוט עליהם (ע"ש). וראה שטמ"ק נדרים שם: שה לבית אבות לאו דאורייתא .. וגזירת הכתוב היא להאכיל פסח שלא למנויו בבני ביתו.
17) נסמן בהערה 12. וראה רמב"ם שם פ"ה ה"ו.
18) רמב"ם הל' ק"פ פ"ב ה"ג (מסוכה מב, ב).
19) שו"ת צפע"ג שם ס"ח „שיהי' בן דעת כהך דסוכה דף מ"ב” (ראה שם ע"ב).
20) פסחים שם.

די עיניים רוחניים פון אַ אידן זעען שוין די גאולה: איצטער דאַרף זיין די פתיחה פון די עיניים גשמיים, אַז אויך זיי זאָלן זען די גאולה ווי זי איז בגלוי לעיני בשר אין דעם איצטיקן צייט. . .

ובנוגע לפועל . . יעדערער זאָל אויף זיך אָננעמען אַז זיין לימוד בתורתו פון דעם בעל ההילולא זאָל אויך משלים וממלא זיין דאָס וואָס האָט געפעלט אין דער התפשטות והפצת המעינות צוליב דער מניעה ועיכוב בכח הדיבור פון דעם בעל ההילולא, סיי דורך דעם אייגענעם לימוד בדיבור און סיי אין הפצת המעינות חוצה צו אַנדערע.

(משיחות יום ד' פ' בא, ג' שבט, ו' שבט, ו' שבט תשנ"ב)

החידוש של דורנו – הדור התשיעי – לגבי כל הדורות שלפני זה, גם לגבי הדור שלפני זה (דור השמיני): מכיון שהגאולה לא באה אז בפועל, הרי ה"בא אל פרעה" (הגילוי ד"אתפריעו כל נהורין" למטה) לא היה בתכלית השלימות כנשמה בגוף בריא (היתה הסתלקות הנשמה מן הגוף, וגם הנשמה בגוף היתה במצב "הדיבור הוא בגלות" וכו'). משא"כ בדורנו זה – הדור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה – הנה תומי "נתלו המאורות", שלא זו בלבד שלא חסר חיו במאורות הגדולים מהגילוי דתושב"כ ותושבע"פ²⁸, אלא אדרבה – מיתוספת שלימות נעלית יותר (לא באופן ד"כבד פה מאורייתא שבע"פ וכבד לשון מאורייתא שבכתב²⁹, בהיותו למעלה מזה), באופן שכנשמות בגופים מקבלים בפנימיות את הגילוי ד"אתפריעו כל נהורין" ש"נתלו" עתה, עי"ז שמישיח צדקנו בא מיד, "שלח נא ביד תשלח"³⁰ וילמד תורה את כל העם כולו³¹, עד "תורה חדשה מאתי תצא"³².

...הרי רואים בפועל (כמדובר כמה פעמים לאחרונה) שאומות העולם בכמה וכמה מדינות מסייעים לבני ישראל בעבודתם (על דרך ויותר מאשר היה ביציאת מצרים), עד שגם במדינה ההיא שהיתה סגורה ומסוגרת הרבה שנים, ולא נתנו ליהודים לצאת ממנה, ולא איפשרו להם לקיים תומ"צ בשלימות וכו' – הרי לאחרונה נשתנתה מן הקצה אל הקצה, וכעת לא זו בלבד שמאפשרים ליהודים להתנהג כרצונם, ומאפשרים להם לצאת משם, אלא גם – מסייעים להם בזה.

עד שרואים כיום בפועל שנוסף לזה שבני ישראל עומדים "הכן כולכם" לגאולה, גם אומות העולם עומדים "הכן כולכם" שבני יצאו מהגלות וילכו לארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה,

– "מותר לספות לו איסור בידים, כגון להאכיל פסח לקטן .. אף-על-פי שלא נמנה עליו ואין הפסח נאכל אלא למנויו":

מן הניסוח "אף-על-פי שלא נמנה עליו" (ולא – "שאינו בר מינוי" וכדומה) מובן, שגם לגבי קטן ישנה אפשרות של מינוי, אך כאן מדובר באכילת דבר אסור, מפני שזהו מקרה, אשר בו למעשה "לא נמנה עליו".

לפי זה, ניתן היה לכאורה, לומר, שאדמו"ר הזקן²⁷ סובר כדברי התוספות רק לגבי ענין החינוך, שמפני "חינוך מצוה" מותר להאכיל מקרבן פסח לקטן, אף אם לגביו זהו דבר איסור.

אבל האיסור בכך הוא מפני שבמקרה זה "לא נמנה עליו" [ולא כדעת התוספות, שכיון ש"שה לבית אבות לאו דאורייתא" אסור לקטן בכלל לאכול מקרבן פסח]. אילו היה האב מונה את הקטן על פסחו, מותר וצריך הקטן לאכול מקרבן פסח מן התורה, כי הוא אחד מ"בני החבורה".

לפי זה אין פסקו של אדמו"ר הזקן סותר לפסק הרמב"ם, כי הרמב"ם מדבר, כדלעיל, על מקרה ש"נמנה עליו", ואילו אדמו"ר הזקן מדבר על מקרה ש"לא נמנה עליו".

ה. היתר האכלה לקטן – רק לפי שיטת התוספות:

אך כאשר מדייקים יותר, רואים, שאי אפשר לומר כך (שלפי פסק אדמו"ר הזקן יש אפשרות של מינוי אצל קטן), כי המקור להיתר האכלת קרבן פסח לקטן "שלא נמנה" מפני "חינוך מצווה" הוא בדברי התוספות, שהובאו לעיל. ואמנם, לפי שיטת התוספות, שקטן אינו יכול להיחשב כמנוי – הכרחי לומר שהתירו לאכול "מצד חינוך מצווה", כדי לתרץ את קושיית התוספות, והאיך מאכיל פסח שלא למנויו".

(27) ועאכ"כ במג"א שמביאו בט"ס התוס', שאפ"ל (בדוחק עכ"פ) שכונתו רק להביא הוכחה מדברי התוס' להדין שמוותר לספות בידים איסור לקטן כשיש בו חינוך מצוה (אבל בנוגע לק"פ לא ס"ל כהתוס' כ"א כהר"ן כו' שמלכתחילה אין בקטן איסור דשלא למנויו).

אך אם סוברים, שמן התורה אפשר להחשיב קטן כמנוי בקרבן פסח ובאכילת הפסח – כיצד ניתן לומר, שאם האב לא מינה את בנו על פסחו, יתירו לו "לספות לו בידים" דבר איסור מפני הטעם של "חינוך מצווה"?

ובמיוחד קשה הדבר לפי פסקו של אדמו"ר הזקן²⁸, ש"לספות לו איסור בידים אסור לכל אדם מן התורה". ויצא מכך, שההיתר להאכילו מפני "חינוך מצווה" – שחינוך היא מצווה מדברי סופרים²⁹ – דוחה איסור מן התורה³⁰.

ו. מותר להאכיל קטן, אף אם "לא נמנה עליו"

ויש לומר, שלפי פסקו של אדמו"ר הזקן, אינו חל על קטן דין מינוי מן התורה.

ואת כוונתו של אדמו"ר הזקן באומרו "אף על פי שלא נמנה עליו" (ולא "אינו בר מינוי" וכדומה), יש לפרש כך:

(א) שבניסוח "שלא נמנה" כוונתו לומר, שקטן אינו "נמנה עליו". כלומר, אף אם האב מינה אותו על פסח, הרי אין הוא יכול להימנות כלל, הוא "לא נמנה"³¹.

(ב) ועוד יש לומר, שכוונת מילים אלו היא כפשוטן, שהאב לא מינהו. אמנם, בכל מקרה אין אפשרות למנותו, אך ניתן היה לחשוב שהכרחי למנותו מפני החינוך, כדי להכילו בקרבן פסח. ואת זאת שולל אדמו"ר הזקן, ואומר ש"אף על פי שלא נמנה עליו" מותר להאכילו בקרבן פסח.

(28) שו"ע או"ח שם ס"ה – משא"כ בתוס' פסחים הג"ל לא נאמר דלספות לו איסור בידים הוא איסור מזה"ת. וראה אנציקלופדיה תלמודית ע' חינוך ס"ב (ע' קצה) וש"נ.

(29) שו"ע אדה"ז שם ס"ב. הל' ת"ת לאדה"ז בתולתן. וש"נ.

(30) והרי המדובר כאן באיסור שלא למנוי שהוא איסור דאורייתא. וראה דו"ח רעק"א מערכה ה' (ד"ה והשער המלך), יד דוד וס' שהובאו בשטמ"ק פסחים (להר"י גרשוני) על דברי התוס' שם – שקו"ט אין מותר לספות איסור מזה"ת משום חינוך דרבנן, וראה מג"א שהובא לקמן הערה 32.

(31) ולהעיר מלשון המג"א שם, וכ"כ התוס' .. דמותר .. אע"פ שלא נמנה עליו" – והרי לדעת התוס', כוונת הגמ' היא שקטן אינו בגדר מינוי (גם אם נמנו על פסחו).

נאכמער ווי ס'איז געווען באַ יציאת מצרים, ביז אַז אויך מדינה ההיא וועלכע איז געווען סגורה ומסוגרת אַ ריבוי שנים, און מ'האָט פון דאָרט ניט אַרויסגעלאָזט אידן און זיי ניט דערלאָזט צו מקיים זיין תומ"צ בשלימות וכו' – איז לאַחרונה נשתנה געוואָרן מן הקצה אל הקצה, און איצטער איז ניט נאָר וואָס מ'לאָזט אידן זיך פירן דאָרט ווי ביי זיי קומט אויס, און מ'לאָזט זיי פון דאָרט אַרויספאַרן, נאָר נאָכמער – מ'איז זיי דערצו מסייע.

ביז אַז מ'זעט היינט בפועל אַז נוסף לזה וואָס אידן זיינען „הכן כולכם“ צו דער גאולה, שטייען אויך די אַוה"ע „הכן כולכם“ אַז אידן זאָלן שוין אַרויסגיין פון גלות און גיין אין ארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה,

און נשמות בגופים בלי שום הפסק כלל, קומט מען גלייך צו תכלית השלימות פון „בא אל פרעה“ בגאולה האמיתית והשלימה, די שלימות הגילוי פון „אתפריעו כל נהורין“, „והי' לך הוי' לאור עולם“.

... מ'האָט גערעדט כמ"פ, אַז ס'איז שוין „כלו כל הקיצין“ און מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט, און די גאולה האָט שוין פון לאַנג געדאַרפט קומען, און מפני טעמים שאינם מובנים כלל וכלל איז זי נאָך ניט געקומען.

דערפון איז מובן, אַז עכ"פ איצטער, דאָרף די גאולה קומען תיכף ומיד ממש. ובלשוון העולם: ס'איז די העכסטע צייט אויף דער גאולה האמיתית והשלימה!

... ברוחניות הענינים (ביז אין די „העכסטע“ דרגות) האָט מען שוין שלימות הענינים ביז אויך די שלימות פון גאולה (רוחנית).

בשעת הפטור, כיון דהפעולה שלו קיימת נפטור אף בזמן שנתחייב.

והוא מביא לכך מספר דוגמאות, ומהן:

(א) מדברי בעל הלכות גדולות³⁶ מובן, שלפי הדעה, שקטן מוליד, הרי הוא יוצא ידי חובה מצות פרו ורבו על ידי הבנים שנולדו בקטנותו³⁷.

(ב) גוי אשר מל לשם מצווה, למרות שלא עשה זאת לשם גירות, הרי „אם נתגייר אחר כך אין צריך להטיף טעם ברית“³⁸.

(ג) את מצות ידיעת התורה אפשר לקיים על ידי דברי תורה שלמד האדם בקטנותו, כי „על ידי לימוד .. יהיה לו ידיעת בגדלות“³⁹.

מדוגמאות אלו מובן, שדעתו של הרוגוטשובי מבארת את פסק הרמב"ם שהובא לעיל באופן שונה⁴⁰. כלומר: דבריו „דגם פטור כיוון דהפעולה שלו קיימת נפטור אף בזמן שנתחייב“, אינם אמורים רק לגבי מצוות שהתורה כוללת גם את הקטן במפורט בעשיית המצוה⁴¹, אלא שהוא אינו חייב בכך – „פטור“

– בדומה להסבר הקודם של הרוגוטשובי, שקטן שייך לעשיית הפסה מן התורה, והוא יכול להיות מנוי על קרבן פסח כאחד מבני החבורה, אך בהיותו קטן הוא (״פטור״) אינו חייב בכך –

אלא, אפילו לגבי מצוות שאין נאמר עליהן שהקטן שייך לעשיית המצווה, גם בהן פועלת המצוה שלו קטן (ופטור), פוטרת אותו בעת גדלותו, אם היא נמשכת.

ההסבר לכל זה הוא: מיד לאחר הדין שהובא לעיל, בעניין קרבן פסח, ממשיך אדמו"ר הזקן ואומר: „אבל מצווה שלא שייך בה חינוך, דהיינו שלא יוכל לעשותן כשיגדל .. אף על פי שזהו צורך מצווה, מכל מקום כיון שכשיגדל יאסור לו, לכן גם עכשיו אסור“.

ולכן ישנן דעות הסוברות³², שבענינו, כיון שגדול אסור לאכול מקרבן פסח בלי מינוי, לכן גם ההיתר מטעם „חינוך מצווה“ קיים רק במקרה שאביו של הקטן מינהו על קרבן פסח.

או בהסבר אחר שונה מעט: ניתן היה לחשוב שדוחים אסור מן התורה „לספות לו בידיים“ משום חינוך מצווה שהיא מדברי סופרים בלבד, רק כאשר פעולת החינוך של האב היא בשלמותה, ובענינו – כאשר הוא משתף את הקטן בעשיית הפסה על ידי כינויו וכדומה.

– על כך אומר אדמו"ר הזקן, ש„אף על פי שלא נמנה עליו“ מותר להאכיל את הקטן לצורך חינוך³³.

ולפי כל זה שבה ומתעוררת הקושיה – כיצד מתאים פסקו של אדמו"ר הזקן לפסק הרמב"ם?

ז. פעולת הקטן פוטרת אותו „בזמן שנתחייב“

יש לומר שההסבר לכך הוא, לפי הכלל שמסיק הגאון הרוגוטשובי³⁴ מפסקו של הרמב"ם, ש„גם³⁵ פטור (פעולה הנעשית

32) מנ"ח מצוה 1 (בסופה) ועוד – ומפרש כן בתוס'*. אבל במג"א וש"ע אדה"ו מפורש „אע"פ שלא נמנה עליו“, שבפטרות הכונה שאביו לא מנאו*, ככפנים.

33) והטעם "ל בכמה אופנים ומהם: א) מכיון שהמינוי נעשה ע"י האב, לא שייך בוה „שמא יסרך בכך“ (ב) מכיון דגם אם מנאו אביו לא נעשה מנוי (מה"ת) על הפסה (מכיון שאין לו דעת) אי"צ לחנוכו במינוי. ועוד.

34) הל' תרומות שם. וראה גם צפע"נ הל' מילה פ"ג סה"ו. שר"ת צפע"נ הג"ל ס"ח וס"י יו"ד. וראה צפע"נ הל' נידרות פ"ב הי"ט (כ, א).

35) ל' הצפע"נ הל' תרומות שם (מג, סע"ג).

(* ולהעיר, שמח שהמנ"ח מביא שם דברי המג"א (בנתע לתק"ש בבבת) משמע לכאורה שמפרש כן גם דעת המג"א. וצ"ל שמפרש דברי המג"א כאופן הא' שבפנים. וראה לעיל הערה 31.

36) הל' כתובות.

37) צפע"נ הל' מילה שם. שר"ת צפע"נ שם ס"ו. – ומביא שם (וראה גם בשו"ת שם ס"ח סוסק"א) הפלוגתא ביבמות (סב, א) בגר אם מקיים פו"ד בבנים שנולדו לו בגיותו. אבל ראה טורי אבן לר"ה (כת, א) דבזה אפ"ל כי ב"ז ישנם בשבת". וראה מנ"ח מצוה שו.

38) צפע"נ הל' מילה שם ה"ו (ע"ש שמפרש כן ל' הרמב"ם שם).

39) שר"ת צפע"נ שם ס"ו.

40) עוד ביאר בשו"ת צפע"נ שם ס"ו, דהרמב"ם איירי בגדול שלא הביא ב' שערות שאו נעשה גדול למפרע. ע"ש. וצע"ג, כי דוחק הכי גדול לפרש דמ"ש הרמב"ם קטן סתם איירי בכה"ג דוקא.

41) ראה לישנו בהל' נידרות שם, כיון דאית' במקצת "וכן בנדודי (ק"פ) כתוב שם: אע"פ דא לא הוי חיוב .. כיון דמ"מ יש בו מצוה).

כפי שמודגש בשתי הדוגמאות הראשונות שלעיל⁴², שהרי קטן אינו כלול במצות פרו ורבו, ובראי בענין מילתו של גוי, שאיננו קשור כלל למצות מילה – הרי אף-על-פי-כן אומר הרוגוטשובי, שגם במקרים אלו כיוון ש„פעולה שלו קיימת נפטר אף בזמן שנתחייב“.

וכך גם בענינו, לגבי קרבן פסח שנשחט עבור הקטן: אף לפי הדעה שקטן אינו יכול להימנות על קרבן מן התורה, כפסק אדמו"ר הזקן, בכל זאת, כיוון שמינוהו על הפסח, הרי הוא השתתף בקרבן, שקרבן פסח הוא ענין ש„פעולה שלו קיימת“, כפי שיוסבר להלן בסעיפים ח' וט', הרי הקרבה זו פוטרת אותו „בזמן שנתחייב“ – בפסח שני.

ח. קרבן פסח – פעולה קיימת:

אך לכאורה נדרש ההסבר נוסף: בדוגמאות שהובאו לעיל אנו רואים, שפעולת המצוה היא מציאות (גשמית) מסוימת – בנימ, מילה, ידיעת התורה – אשר אותה יצר „הפטור“ (הקטן וכדומה) על ידי פעולתו.

ואילו בענינו, קרבן פסח, הקרבן והמצוה אינם רק אכילת הפסח, אלא שחיתו והקרבנו, וכיוון שמן התורה אי אפשר למנות קטן, הרי יוצא, שמהתורה לא היתה אצל הקטן מציאות ופעולה של המצוה – הקרבן לא הובא עבור הקטן, כי אין הוא בכלל מנוי⁴³.

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר את דברי הרוגוטשובי לגבי עשיית הפסח, ש„פעולה שלו קיימת“ שהרי, לכאורה:

הרוגוטשובי מבאר⁴⁴ שמצווה עשיית הפסח נמשכת עד לאחר אכילתו, כפי שהוא מציין את המסקנה הנובעת מכך להלכה, שישנם תנאים בזמן האכילה המעכבים את השחיטה, כגון: „ערלות“⁴⁵ של זמן אכילת הפסח מעכבת גם לשחיטה“.

ענין זה מוכח גם מעצם ההלכה שהפסח אינו נאכל אלא למנויו, אשר המינוי חייב להיעשות לפני שחיטת הפסח⁴⁶. כי שחיטת הפסח ואכילתו הם פעולה נמשכת אחת – „הפסח .. לא בא מתחילתו אלא לאכילה“⁴⁷.

אך מהו המקור לקביעה ש„פעולה שלו (של עשיית הפסח) קיימת“, לאחר שעבר זמן הפסח, ואסור לעשותו ולאכול, ומותר בחמץ וכו' – ושהיא קיימת עד פסח שני, ואשר משום כך „אם שחטו עליו (על הקטן) בראשון, פטור (מפסח שני)“?

ט. פסח ראשון ופסח שני – עניין אחד

ויש לומר על כך:

לפי הדעה שפסח שני הוא רגל בפני עצמו, אשר כך פוסק גם הרמב"ם, כאמור לעיל בתחילת סעיף א' – הרי פסח שני הוא הובה בפני עצמו, ונמנה במנין המצוות של הרמב"ם⁴⁸ כמצווה בפני עצמה,

ויותר מכך: לדעת הרמב"ם בספר המצוות⁴⁹, הרי אף אם „הויד בראשון והקריב בשני“ חייב כרת, כי פסח שני אינו „תשלומין מן הראשון“ אלא רגל בפני עצמו, ולכן אין הוא פוטר את חובת הכרת של פסח ראשון –

42) משא"כ דידיעת התורה אפ"ל כי מכיון שיש חיוב מה"ת על האב ללמד בנו תורה נמצא שהתורה ריבחה קטן והכניסה אותו בעשיית מצוה זו. וראה שו"ת צפע"נ שם. ובכ"מ. וידועים דברי הצ"צ בס' פסקי דינים שלו ח"ב (חי' על הרמב"ם בתחלתו ד), ששא"ג גם על הקטן (משיכיר) יש חיוב (בת"ת) מודאורייתא. וראה בארוכה בזה (וכן בביאור דברי הרמב"ם דקטן ששחטו עליו בראשון פטור) לקו"ש [המתורגם] ח"יו ע' 249 ואילך.

43) כי מה מועילה בזה מחשבת (ומינוי) האב אם הקטן אינו בגדר מינוי כלל [ובנמ"ח שבהערה 8: „כיון דעכ"פ חי' חייב מדרבנן נפטר ע"י דאורייתא .. והדברים ארוכים אי דרבנן נעשה ד"ת". וראה לקמן הערה 57].

44) צפע"נ הל' תרומות שם. וכן בשו"ת צפע"נ שם ט"ו ועוד.
45) לשונו בצפע"נ הל' תרומות שם.
46) פסחים פט, סע"א.
47) משנה פסחים עו, ב.
48) בסהמ"צ ומנין המצוות בריש ס' היד (מ"ע גרינח). וכן בהכותרת להל' ק"פ. שם פ"ה ה"א.

49) מ"ע נו. – ואף שבס' היד (הל' ק"פ פ"ה ה"ב) חזר בו, פשוט שיש סברא וביאור לדעתו ראשונה בסהמ"צ שלו. וגם רש"י (פסחים צג, א ד"ה תשלומין דראשון) ס"ל כן (כפ"י הצ"ח שם). אבל באור חדש לפסחים שם, דרש"י כתב כן רק לדעת ר"נ ולא לדעת רבי. ע"ש. ואכ"מ.

סא.

דער חידוש פון אונזער דור – דער דור התשיעי לגבי כל הדורות שלפני זה, ביז אויך בדור שלפנ"ז (דור השמיני): וויבאלד אָז די גאולה איז דעמולט ניט געקומען בפועל, איז דער „בא אל פרעה“ (דער גילוי פון „אתפריעו כל נהורין“ למטה) ניט געווען בתכלית השלימות אַלס נשמה בגוף בריא (ס'איז געווען די הסתלקות הנשמה מן הגוף, און אויך די נשמה בגוף איז געווען במצב אָז דער „הדיבור הוא בגלות“ וכו'): משא"כ בדורנו זה – דער דור האחרון פון גלות ודור הראשון פון גאולה – ווערט תומ"י „נתלו המאורות“, אָז ניט נאָר וואָס עס פעלט ניט ח"ו אין די מאורות הגדולים פון גילוי תושב"כ און תושבע"פ, נאָר אדרבה – עס קומט צו נאָך אַ העכערע שלימות בזה [ניט באופן פון „ככד פה מאורייתא שבע"פ וככד לשון מאורייתא שבכתב“³, זייענדיק למעלה מזה], באופן אָז אַלס נשמות בגופים נעמט מען אויף בפנימיות „אתפריעו כל נהורין“ וואָס „נתלו“ איצטער, דורך דעם וואָס עס קומט גלייך משיח צדקנו, „שלא נא ביד תשלח“⁴, וילמד תורה את כל העם כולו, ביז „תורה חדשה מאתי תצא“⁶.

... מ'זעט בפועל (ווי גערעדט כמ"פ לאחרונה) ווי די אומות העולם בכוכ"מ מדינות זיינען מסייע אידן אין זייער עבודה (ע"ד און

- 1) זח"א ר"א.
- 2) ראה שלי"ה בהקדמתו טז, סע"א. מס' שבועות שלו קצא. א. וראה לקרית שה"ש יא, ד. אוה"ת בראשית יד, א. לו, סע"ב. במדבר ע' מו. מג"א (בהוצאת תש"נ – ע' קמט). נ"ך ע' ריו. ועוד. וראה לקר"ש ח"ל ע' 10 ואילך.
- 3) זח"ג כח, רע"א.
- 4) שמות ד, יג.
- 5) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב. לקר"ת צו יז, א ואילך. ובכ"מ.
- 6) ישע"י נא, ד. ויקר"פ פ"ג, ג.

כולל ובמיוחד ע"י ההוספה בעניני תומ"צ, אשר, ע"י „מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה“.

(משיחות ש"פ בא, ד' שבט תנש"א)

6) רמב"ם הלי' תשובה פ"ג ה"ד.

למרות זאת, גם לפי דעה זו, אם הקריב פסח ראשון, הרי הוא פטור מפסח שני. וההסבר לכך הוא, לפי המפורש בפסוק, שפסח שני ופסח ראשון הם עניין אחד. שניהם נקראים כשם: פסח – קרבן לזכר יציאת מצרים, וזמן הבאתו נמשך מפסח ראשון עד פסח שני⁵⁰, ולא רק עד לאחר זמן אכילתו.

ומשום כך, למרות שפסח שני הוא חובה נפרדת מפסח ראשון⁵¹, הרי מי שהקריב את פסחו בראשון אינו חייב בפסח שני, כי קיימת אצלו פעולת הקרבן של פסח ראשון עד פסח שני.

י. הכנה של קטן למצוותיו כשיגדל

לפי זה יובן גם לגבי קטן שהגדיל בין פסח ראשון לפסח שני. ויש להקדים ולציין מה שכבר הוסבר פעם⁵² בהרחבה לגבי קטן בכלל: מכך שהתורה מחייבת את היהודי במצוות מיד כשיגדל, הרי הכרחי לומר, שאת ההלכות של מצוות אלו (כגון קריאת שמע, תפילין וכדומה) חייב הקטן ללמוד לפני היותו גדול⁵³. כלומר, גם ללא חובת החינוך, שקיימת רק מדברי סופרים וחלה עליו, הרי מצד מצוות התורה חייב הקטן להכין את עצמו בקטנותו למצוות שיחוייב בהן מיד כשיגדל⁵⁴, שהרי לולא זאת לא יוכל לקיימן בגדלותו (ודומה הדבר להכשר מצווה).

בכך הוסבר⁵² לגבי הדין הידוע⁵⁵ על קטן שהגדיל בפורים של ערים מוקפות (ט"ו אדר) שחל בשבת אשר במקרה זה מקדימים את חובת קריאת המגילה ל"ד באדר, אבל בענייננו הרי ב"ד אדר הוא עדיין קטן. ויוצא מכך, שקטן מקיים מצווה שיחוייב בה בהיותו גדול – ולכן הוא חייב לקרוא את המגילה!

ולפי הכלל שהוזכר לעיל מובן הדבר: כיון שכדי שתהא בידו קריאת המגילה בט"ו, הוא מוכרח לקוראה ב"ד, לכן במקרה כזה חלה עליו חובה מוחלטת, ולא רק מצד חינוך, לקרוא את המגילה ב"ד, כ"הכשר" והכנה למצוותו ביום ט"ו, למרות שמצד יום י"ד נצטוו אי אפשר לחייבו בקריאת המגילה.

לפי האמור לעיל, שקטן חייב מהתורה בעניינים המכונים אותו למצוותיו כשיגדל, יש לומר יותר מכך⁵⁶ בענייננו:

אמנם, קטן אינו קשור כלל מן התורה לעשיית הפסח, אך בכל זאת, במקרה שבו הוא הופך לגדול בין פסח ראשון לפסח שני, אשר בשנה זו חל על הקטן עניין הפסח, שהרי הוא יהא גדול לפני פסח שני – הרי כיוון שפסח ראשון ופסח שני מהווים המשכיות אחת, של תקופה אחת (כאמור לעיל בסעיף ט'), לכן קיים אצל קטן זה פסח ראשון⁵⁷, כהכנה לחובתו בפסח שני.

כלומר: כיון שפסח ראשון ופסח שני מהווים

50) עיי"כ צפע"ג לרמב"ם בתחלתו (א, סע"ב) [ומקשרו עם שיטת הרמב"ם בס' היד דהויד בראשון ועשה בשני נפטר מכרת. וע"פ המבואר בפנים אולי י"ל נד"ו גם לפמ"ש בסהמ"צ דלא נפטר]. וראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 138 ואילך.

51) משא"כ למד תשלומין (או תקנתא) דראשון – אין הכרח שהיא פעולה נמשכת, כי אם שהתורה נתנה תשלומין לאדם זה שלא קיים המצוה בזמנה.

52) לקו"ש [המתורגם] ח"י ע' 75. וראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 61 ואילך (ושם ע' 65 ואילך, נת' עוד אופן בזה ע"ש).

53) ויתירה מזה בגר שמוחר בת"ת קודם שנתגייר (ראה חדא"ג מהרש"א שבת לא, א ד"ה א"ל. שו"ת רעק"א סמ"א. שד"ח כללים ג, סקנ"ה כו). שם פאת השדה ג' ס"ו סוסק"ה), ויתירה מזה – חייב, שמודיעים אותו כו" (שו"ע יו"ד סי' רסח ס"ב).

54) וכמו קטן שהגדיל בט"ו תשרי שצ"ל ולקחתם משלכם (סוכה כו, ב) וצריך ומוכרח להכין הד"מ בקטנותו.

55) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ז ע' 74. וש"נ. 56) כי בדוגמאות הנ"ל הקטן מוכרח לעשותן בקטנותו (דאא"פ בא"א). משא"כ בנדו"ד דק"פ (שאפשר להביא פ"ש).

אבל לאידך, בדוגמאות הנ"ל מחייבים את הקטן בעשיית מצוה, משא"כ בנדו"ד שאין המדובר יש חייב על הקטן לעשות פ"ד, כ"א רק שהוא בגדר עשיית פסח (ראשון) בקטנותו (אם שחטו עליו"), בתור הכשר לחיובו בפ"ש.

57) ולא רק מטעם חינוך דרבנן (ראה לעיל הערה 43). – ולהעיר שע"פ המבואר בפנים יש לומר עד"ו גם בהשקו"ט הידועה בקטן שהגדיל באמצע ימי הספירה (ראה מנ"ח מצוה שו. ובארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"א ע' 258. ח"ח ע' 55), שספירתו בקטנותו מועילה לו מוח"ת לכשיגדל. ולהעיר משר"ת ארץ צבי סי"ו. ואכ"מ.

ועד"ו יש להעיר בעוד שקו"ש כיו"ב, לדוגמא בעניינו – קטן שנתגדל בליל ט"ז אם מועיל המינוי בעת קטנותו (ראה מנ"ח מצוה ו סק"ב).

הוספה

בשורת הגאולה

יד.

והדגשה יתירה בנוגע להכנה להגאולה ע"י חיזוק האמונה והבטחון והצפי' לגאולה, „אחכה לו בכל יום שיבוא“ – כלשון בעל ההילולאי: עמדו הכן כולכם לקבל פני משיח צדקנו.

ובפרט בשנה זו, „הי' תהא שנת נפלאות אראנו“, ולאחרי שכבר ראו נסים ונפלאות בתקופה האחרונה, כולל ובמיוחד – יציאתם של רבים מישראל ממדינה ההיא לארץ ישראל, ועי"ז גם קירובם ליהדות תורה ומצוותי', שענין זה הוא מעין ודוגמא והכנה קרובה לקיום היעודי „קהל גדול ישובו הנה“.

ובזה ניתוסף עוד יותר בימים האחרונים ממש:

המאורעות דימים האחרונים בהענין ד„מלכיות מתגרות זו בזו“ מדגישים שנמצאים בסמיכות ממש להגאולה, כמבואר במדרשי חז"ל⁴ שענין זה הוא מסימני הגאולה.

ובלשון המדרש⁵ „שנה שמלך המשיח נגלה בו . . מלך פרס מתגרה במלך ערבי . . וכל אומות העולם מתרעשין ומתבהלין . . ואומר להם (הקב"ה לישראל) בני אל תתייראו, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . הגיע זמן גאולתכם“.

. . . ובנוגע לפעולותיהם של שונאי ישראל שמנסים לפגוע ח"ו – אין בהם ממש, ולא יעלה הדבר בידם,

. . . השייכות דמאורעות אלה לבניי היא – הידיעה ש„הגיע זמן גאולתכם“, שלכן, עמדו הכן כולכם לקבלת פני משיח צדקנו,

(1) עיקר הי"ב מי"ג עיקרים.

(2) „היום יום" ט"ז טבת. ובכ"מ.

(3) ירמי' לא, ז.

(4) ב"ר פמ"ב, ד. מדרש לקח טוב לך לך יד, א.

(5) יל"ש ישעי' רמז תצט.

בראשון, הרי כבר קיימת אצלו ה„פעולה“ של הקרבת הפסח (כהכנה לחובתו בפסח שני, ולא כקיום מצוותו ממש), ומשום כך – כיון שהפעולה שלו קיימת נפטר אף בזמן שנתחייב“.

(משיחות מוצאי ש"פ צו, אחרון של פסח ומוצאי שבת פרשת שמייני – תשל"ט)

עניין אחד, ונער זה חייב בפסח שני – לכן חלה עליו חובת עשיית הפסח כבר בתחילתה, בפסח ראשון.

ולפיכך, למרות שאי אפשר לומר שהוא יכול לקיים את מצוות עשיית קרבן פסח בפסח ראשון, בהיותו עדיין קטן, ולצאת על ידי כך ידי חובתו – בכל זאת, על ידי ש„שחטו עליו

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויה"ר שעי' קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יהי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד